

PILNUTINIO UŽIMTUMO FETIŠAS

Kiekvieno individo, kiekvienos tautos ekonominis tikslas – mažiausiomis pastangomis gauti didžiausią rezultatą. Visa žmonijos ekonominė pažanga – tai produkcijos didinimas tais pačiais darbo įdėjimais. Būtent šio principo vedami žmonės pradėjo krauti nešulius ant mulų nugarų, o ne ant savo pečių; jie išrado ratą ir vežimą, geležinkelį ir sunkvežimį. Šio principo vedami žmonės naudojami savo išradingumu šimtams tūkstančių darbą taupančių įrankių sukurti.

Visa tai yra taip elementaru, kad būtų nepatogu apie tai kalbėti, jei šios tiesos nuolat nepamirštų tie, kurie paskelbia pasauliui madingus šūkius. Šalies mastu šis pirmasis principas reiškia, kad tikrasis mūsų tikslas yra produkcijos maksimizavimas. Pilnutinis užimtumas – t. y. nesavanoriško nedarbo nebuvimas – yra būtinas šalutinis šio tikslo padarinys. Bet tikslas yra produkcija, o darbas yra tik priemonė. Negalime pasiekti tvaraus didžiausio produktyvumo be pilnutinio užimtumo, tačiau galime nesunkiai turėti pilnutinį užimtumą be pilnutinio produktyvumo.

Pirmąsios genties žmonės buvo nuogi, prastai maitinosi ir glaudėsi varginguose būstuose, bet jų nekamavo nedarbas. Kinija ir Indija yra daug skurdesnės už mus, bet pagrindinė priežastis, dėl kurios jos vargsta, yra primityvūs gamybos metodai (kapitalo stygiaus priežastis ir padarinys), o ne nedarbas. Nėra nieko lengviau, kaip pasiekti visuotinį užimtumą, jei jis atskiriamas nuo produktyvumo ir laikomas savitiksliu. Hitleris sukūrė pilnutinį užimtumą savo milžiniška ginklavimosi programa. Antrasis pasaulinis karas parūpino pilnutinį užimtumą visoms jame dalyvavusioms tautoms. Vokietijoje buvo pilnutinai išnaudojamas vergų darbas. Kalėjimuose buvo pilnutinis užimtumas. Prievara visada gali parūpinti pilnutinį užimtumą.

Tačiau mūsų įstatymų leidėjai Kongrese leidžia ne Pilnutinio produktyvumo, bet Pilnutinio užimtumo įstatymus. Net verslininkų komitetai teikia siūlymus „Pilnutinio užimtumo komisijai“ prie prezidento, o ne „pilnutinio produktyvumo“ ir net ne „pilnutinio užimtumo ir pilnutinio produktyvumo“ komisijoms. Visur priemonė painiojama su tikslu, ir pats tikslas užmiršamas.

Atlyginimai ir užimtumas svarstomi taip, tarsi jie būtų visai nesusiję su darbo produktyvumu ir produkcija. Laikantis prielaidos, kad darbų kiekis yra ribotas, daroma išvada, jog esant 30 valandų darbo savaitei atsiranda daugiau darbo vietų ir todėl jai teikiama pirmenybė, palyginti su 40 darbo valandų savaite. Vyraujant tokiai painiavai, toleruojama šimtai priemonių, kurių profsajungos griebiasi darbų apimtims didinti. Kai profsajungos veikėjas grasina išvesti iš rikiuotės radijo stotį, jeigu ji nedarbins dvigubai daugiau muzikantų, negu jai reikia, dalis visuomenės jį paremia, nes juk jis bando sukurti darbo vietas. Kai turėjome WPA (Works Projects Administration, Darbo projektų valdybą), administratoriaus talentingumo požymiu buvo laikomas jo sugebėjimas išgalvoti projektus, kuriais remiantis būtų įdarbinta kuo daugiau žmonių, palyginti su atlikto darbo verte, kitaip sakant, tokius projektus, kur darbas mažiausiai našus.

Būtų daug geriau, jei pasirinkimas būtų tik toks – nors jis nėra tik toks – turėti produkcijos maksimumą, dalį gyventojų išlaikant be darbo neslepianomis pašalpomis negu siekti „pilnutinio užimtumo“ įvairiausiais įdarbinimo paliatyvais, kurie tik dezorganizuoja produktyvią veiklą. Civilizacijos pažanga reiškia darbo mažėjimą, ne jo didėjimą. Mes galėjome praktiškai atsisakyti vaikų darbo, pašalinti darbo būtinybę pagyvenusiems žmonėms ir suteikti milijonams moterų galimybę nedirbti tik todėl, kad mes nuolat turėjome. Amerikoje turi dirbti kur kas mažesnė gyventojų dalis negu, tarkime, Kinijoje ar Rusijoje. Ir svarbu ne tai, kiek Amerikoje bus darbo vietų po dešimties metų, bet kiek mes gaminsime ir koks atitinkamai bus mūsų pragyvenimo lygis.

Galime savo mąstymą padaryti aiškesnį, jei daugiausia dėmesio skirsime tam, kas svarbiausia – produktyvumo maksimizavimo strategijai.